ترجمة مقالة أحاد هعام عن السامريين

Arabic & English Translations of Aḥad ha-ʿAm's Article on the Samaritans
By. H. Shehadeh
حسيب شحادة

جامعة هلسنكي

آشر تسفي (هيرش) چينتسبورغ، المشهور باسمه المستعار، أحَاد هعام، (واحد من الشعب، كما ورد في مقاله الأوّل "هذه ليست الطريق" عام ١٨٨٩) ١٨٥٦-١٩٢٧، ولد في أوكرانيا لعائلة حسيدية ثرية، التحق بالـ חדר (شبيه بالكتّاب) وهو ابن ثلاث سنوات حيث بدأ بتعلّم قراءة العبرية والتوراة وعندما بلغ العاشرة من عمره خُصِّص له معلّم خاص لتدريسه المشناه. ثم درس بنفسه فلسفة القرون الوسطى والتلمود ولغاتٍ مثل الروسية والألمانية والفرنسية واللاتينية والإنجليزية. إنه أحد مفكري الحركة الصهيونية الروحية وعمل جاهدا في نشر الثقافة العبرية، أسّس: جمعية "بنو موسى"؛ دار النشر "أحيأساف" والدورية الشهرية هشيلواح. اشترك في الكونغرس الصهيوني الأول المنعقد عام ١٨٩٦ وكان له أثر على بعض المثقفين أمثال: أ.د. جوردون، ي.ح. برنر و ح. ن. بيالك. قدِم أحاد هعام إلى البلاد عام ١٩٢٢ وسكن أوّلا في القدس ثم في تل أبيب في الشارع الذي حمل فيما بعد اسمه. قبل ذلك كان أحاد هعام قد زار البلاد عدة مرات وانتقد معاملة اليهود للعرب ونادى بسلوك نهج "المحبة والاحترام لهم" كي لا يعارضوا الاستيطان اليهودي. من آرائه، الغرض من الديار المقدسة هو إيجاد حلّ ثقافي روحي لمشكلة الشعب اليهودي. عارض صهيونية هرتصل السياسية والصهيونية الدينية. كتب أحاد هعام هذا المقال القصير عن السامريين بُعيد العام ١٩٠٥ ورأيت إثباته هنا بالأصل العبري مشفوعاً بترجمة للعربية خدمة لأبناء الطائفة السامرية في مركزيها - حولون ونابلس إذ ليس كل السامريين يُجيدون العبرية والعربية ثم أضفت ترجمة للإنجليزية لمن لا يجيد اللغتين الساميتين المذكورتين وهم كثر وخاصة في صفوف الباحثين في المضمار السامري.

להלן מביא אני את מאמרו של אשר צבי (הירש) גינצברג (1856-1927) הידוע בכינוי 'אחד העם', על השומרונים שכתבו בסביבות 1905, בליווי תרגום לערבית המיועד בעיקר לשומרוני שכם וזקני אחיהם בחולון שעדיין הערבית עבורם הינה בחזקת לשון אם. אין צריך לומר שתרגום כזה מוצע גם לכל יודע ערבית המתעניין בנושא השומרוני. כן הוספתי תרגום לאנגלית המיועד למעוניינים שאינם בני בית לא בערבית ולא בעברית ובמיוחד בקרב חוקרי השומרונות.

Below I present an article on the Samaritans written around 1905 by Asher Zvi (Hirsch) Ginsberg (1856-1927, known as “one of the people”). It is accompanied by my translation into Arabic for the Samaritans of Nablus and their old brothers in Ḥolon whose mother tongue is still Arabic. Needless to say, this translation can also serve everyone who knows Arabic and is interested in Samaritanism. An English translation is added for those who do not know either Arabic or Hebrew, and they are numerous among the scholars of Samaritanism.

השומרונים

אחד העם

המראה היותר נורא בעולם, הממַלא לב החי חרדה ועצב בלי גבול, הוא בודאי מראה **הגסיסה**, הרגע האחרון בהתאבּקות החיים עם המות, היש עם האָין.

אחד החכמים (Draper) אמר, שהגסיסה היותר מעציבה היא גסיסת **דת** עתיקה. אבל בהיות הדת רק חלק מן הקולטורא של כל עם, הנה אפשר להוסיף על דברי אותו חכם, כי עוד קשה מזו היא גסיסת **עם עתיק**, עם שהרבה והרבה דורות היה חי ונלחם על קיומו, היה מנַצח ומנוצח חליפות, עד שלבסוף יבש מקור חייו, כוחו עזבהו, נתּק הקשר בינו ובין העולם כולו, דבר אין לו עוד עם שאון לאומים, והרי הוא מונח בקרן זוית אפלה, ערירי ונעזב, ומתאבּק עם המות ההולך וקרב.

טרגדיא כזו יש לנו בעולם גם עתה, ולא באיזה אי שומם מאיי הים, כי אם ב"טבּור הארץ" – בארץ ישׂראל. העם הגוסס הוא אויבנו מימי עולם – עם השומרונים. חיים מלאים רגש ותנועה חי העם הזה אתנו יחד הדורות קדומים, בזמן שכּל העולם היה לו צורה אחרת לגמרי, ואז נלחם הוא בנו ואנחנו בו (או להפך – כי הוא פתח בשלום); השׂנאה והקנאה היו עצומות משני הצדדים, אבל עניני החיים, צרכיהם ותמורותיהם, משותפים היו לשני הצדדים, כמו לשאר העמים בימים ההם, שנתקרבו בזרוֹע של אשור ובבל, פרס, יוָן ורומא. והנה אנחנו הוספנו אחר כך לחיות עם כל הדורות, דור דור וחייו, עד שהגענו לדור הזה, והרי אנו חיים גם עמו חייו החדשים, ולא עוד אלא שנתעוררו בנו תקוות חדשות ושאיפות של ימי נוער, כאִלו תמול נולדנו. ו ה ו א, אויבנו האומלל, דמו קפא בקרבו עוד לפני דורות רבים, לא היה בו כוח לפשוט צורה וללבּוֹש צורה בשביל לחַדש נעוריו, וכה קפצה עליו הִזקנה והוא הולך וגוֹוע לעינינו, ואין לו עוד בעולמו אלא ארבע אמות אצל הר גריזים, ששם הוא יושב אָבל ומנודה ומחכּה לקצו.

וברגעיו האחרונים מתגבּר בו חֵפץ החיים, כמשפט לכל חי, והוא חוגר שארית כוחו לעמוד בפני המות ומבקש עזר מן החוץ. למי יפנה? זר הוא לכל העולם החדש, אין לו שום מגע ומשׂא, שום חפץ או זכרון משותף עם איזו אומה חיה בכל הארץ. והנה הוא זוכר, כי לפני שנות אלף, בזמן שהיה עוד גם הוא מתהלך בין החיים, היה לו שׂונא בנפש – שכן קרוב, או אח שנתרחק – והשׂונא הזה עודנו חי. השׂוֹנא הזה הוא איפוא האחד תחת כל השמים אשר איננו זר לו לגמרי, אשר יש לו עמו פרק משותף בהיסטוריא, פרק מלא איבה ותחרוּת ודמים, אבל – איבה ותחרוּת ודמים משותפים... והנה הוא פושט ידו לשׂונאו זה ומביט אליו בתחנונים.

עדת השומרונים – מודיעים כה"ע – יסדה לה בית ספר, ובאין לאל ידה לכלכל צרכיו, פנתה לאגודת ישׂראל באנגליא ובקשה עזר מאתה. כמובן, תמכה בקשתה בזכרונות ההיסטוריים ואף נתנה לזכרונות אלו צורה יותר נעימה, ותחת שׂנאה ומלחמה, זכרה את "האחוָה"...

וצחוק גס ומלא רעל פרץ מפי איזו מכתבי-העת לישׂראל, מהם "מחזיקי הדת" ומהם מרביצי השׂכּלה, ובחרפות וגדוּפים ענו אלו ואלו על בקשת הגוסס אותה התשובה הקדמונית, אשר עדיין לא הוברר הדבר, אם היתה גם בזמנה תשובה כהלכה: – "לא לכם ולנו לבנות..."

שאלה היא ותהי לשאלה: אם לא דם אחינו "אפרים" נוזל בעורקי אויבנו זה ההולך למוּת; אך לוּ גם יהי דמו כולו, עד הטפה האחרונה, רק "מכּוּתא ומעוָא ומחמת וספרוַיִם" – לא נאה לאנשים נלבּבים להבּיט אל טרגדיא היסטורית כזו בשׂחוק וקלוּת ראש, ומה גם לאנשים מישׂראל, שגם הם עצמם בנס הם עומדים.

السامريون

بقلم أحاد هعام

أفظع مشهد في العالم، يملأ القلب النابض رهبة وحزناً بلا حدود، هو يقيناً مشهد الاحتضار، اللحظة الآخيرة في عراك الحياة مع الموت، الوجود مع العدم.

قال أحد الحكماء دريپر [John William Draper 1811-1882؛ عالم وفيلسوف ومؤرخ أمريكي من أصل بريطاني] إن الاحتضار الآكثر إيحاشاً وتكديرا هو احتضار ديانة قديمة. ولكن بما أن الديانة ما هي إلا جزءً من الثقافة لدى كل شعب، فمن الممكن أن نُضيف على قول ذلك الحكيم أن احتضار شعب عريق أصعبُ من ذلك، شعب كان يكافح طيلةَ عصور من أجل بقائه، كان ينتصر مرّةً وينحدر أخرى، حتى نضب ينبوع حياته في آخر المطاف، اضمحلّت قوته وانفصم الرابط بينه وبين العالَم بأسره، لا شيءَ يربطه مع باقي الشعوب، إنه ملقىً في ركن معتم، وحيدا ومهجورا، يصارع الموت الآخذ في الاقتراب.

مثل هذه المأساة ماثلةٌ أمامَنا الآن أيضا، ليس في جزيرة قاحلة من جزر البحر، بل في وسط (سُرّة) البلاد – في أرض إسرائيل. هذا الشعب المحتضِر هو عدوّنا منذ القدم – إنه الشعب السامريّ. عاش هذا الشعب معنا في العصور الغابرة حياة ملؤها العاطفة والحركة في زمن كان للعالم كله شكل آخر تماماً، وعندها قاتلَنا ونحن قاتلْناه (أو بالعكس – إنه بدأ بالسلام)؛ كانت الكراهية والضغينة عظيمتين لدى الطرفين، إلا أن أمور الحياة، حاجياتهم ومستجدّاتهم كانت مشتركةً كسائر الشعوب في تلك الآيام، التي تقاربت نتيجةَ سلاح أشور وبابل، بلاد الفرس، اليونان وروما. وها نحن تابعْنا العيش مع كافة الآجيال، كل جيل ونمط حياته حتى وصلنا إلى هذا العهد وها نحن نعيش معه أيضا حياته الحديثة، كما ونمت وترعرعت فينا آمالٌ جديدة وطموحات شبابية وكأننا أبناء البارحة. إنه عدوّنا البائس، تجمّد دمه في جوفه منذ عصور كثيرة، لم يتمتّع بالقوة لخلع شكل

واكتساب هيئة أخرى بغية تجديد شبابه، وهكذا استولت عليه الشيخوخة وهو آخذ في الاحتضار أمام ناظرينا، وليس له بعد في حياته سوى أربع أذرع جبل جريزيم، هناك يعيش حزيناً متفجعاً منبوذاً منتظراً آخرته.

في لحظاته الآخيرة تتعاظم فيه رغبة الحياة وفق سنّة الطبيعة وهو يجمع ما تبقّى من قواه للوقوف قدّام الموت ويستنجد من الخارج. لمن يتّجه؟ إنه غريب بالنسبة لكل هذا العالَم الجديد، لا صلةَ له ولا أخذ وردّ، لا رغبة له ولا ذاكرة مشتركة مع أية أمّة حيّة في البلاد كلها. وها هو يذكر أنه قبل ألف عام، عندما كان في عداد الآحياء، كان له عدو لدود، جار قريب، أو أخ ابتعد عنه – وهذا الخصم ما زال حيّاً يُرزق. هذا الخصم إذن هو الواحد تحت السماء كلها وليس غريباً عنه البتّة، ويقاسمه فصلا مشتركا في التاريخ، فصلا يعجّ بالعداء والتنافس والدماء، ولكن– عداء وتنافس ودماء مشتركة ...

طائفة السامريين – تعلن الدورية – أسَّست لها مدرسة، وبما أنها عاجزة عن تلبية احتياجاتها، توجهت لآغودات يسرائيل في إنجلترا وطلبت عونا منها. دعمت طلبَها هذا بالطبع بالذكريات التاريخية وأفضت عليها شكلا سائغا وبدل الكراهية والحرب ذكرت ”الإخوة“.

ضحكٌ فظٌّ مفعم بالسمّ تدفّق من إحدى دوريات إسرائيل، منها متدينة ومنها ثقافية، وردّت هذه وتلك بالفضائح والشتائم على طلب المحتضرِ بنفس الإجابة القديمة، ولم يتّضح الآمر بعد فيما إذا كانت في حينها إجابةً كما ينبغي: البناء ليس لكم ولنا“.

والسؤال المطروح: حتى وإن لم يكن دم أخينا ”إفرايم“ يسري في عروق عدوّنا هذا المحتضرِ؛ وحتى ولو كان دمه كلّه، حتى القطرة الآخيرة منه، فقط ”من كوث وعوّآ وحماة وسفروايم“ [أي ليسمن بني إسرائيل، أنظر: سفر الملوك الثاني ١٧: ٢٤] – لا يليق لآناس ودّيين أن ينظروا إلى مأساة تاريخية كهذه بسخرية واستخفاف، لا سيما بالنسبة لآناس من إسرائيل، وهم أنفسهم بقوا بأعجوبة.

The Samaritans

by Aḥad Haʿam

One of the most terrible sights in the world is a heart filled with anxiety and infinite sadness. Such a scene is in a sense a picture of dying, of a struggle of life and death, of existence versus nothing.

Draper [John William Draper 1811-1882, American philosopher, scientist, historian], one of the scholars, said that the saddest death is the death of an ancient religion. But since religion is only a part of the culture of any people, one may add to his wise words that the starvation of an ancient people is more difficult than the death of an ancient religion. People who for many generations lived and fought for their existence have alternately been victorious and have been defeated, until finally their source of life dried up, their power left them, and the tie

between them and the whole world was broken. They have nothing in common with other nationalities. Such people have been abandoned, left in a remote and dark corner, alone and struggling against the inevitability of death.

We are witnessing just such a tragedy now, not on a desert island, but in "the Navel of the Earth" – in the land of Israel. The dying people, namely the Samaritans, have been our enemies since ancient times. With us, they have lived a life filled with emotion and activity throughout antiquity, a time when the world had a completely different image. They have fought against us and we against them (or vice versa – since they initiated peace). Great hatred and jealousy were rife on both sides, yet the affairs of life, its demands and its changes, were common to both peoples, as in those days was also the case with other nations that came closer to each other as a result of the power of Assyria and Babylonia, Persia, Greece, and Rome. We continued to live together from generation to generation, each generation having its own life until we arrived at the present. We share with them this new life, and moreover, new hopes and youthful aspirations were aroused in us, as if we were born yesterday. They are our miserable enemies whose blood dried within them for many generations; they did not have the power to change form and rejuvenate themselves. Age caught up with them, and now they are dying before our eyes. Their world consists of only the four cubits on Mount Gerizim, where they are despondent, excommunicated and waiting for their end.

And in their last moments the desire for life dominates, after the manner of every living thing, and they shepherd their remaining powers to resist death and ask for help from the outside world. To whom will they turn? They are strangers to the entire present-day world, with no contacts or means of negotiation, no artefacts or memories shared with any living nation across the country. Behold, they remember that a thousand years ago, while they were walking amongst the living, they had a deadly enemy – a close neighbour or a brother who pulled away from them – and this enemy is still alive. This enemy is therefore the one person under heaven who is not an alien to them at all and with whom there is a joint chapter of history, full of hostility, competition, and blood, but still a common hostility, competition, and blood . . . and behold they stretch their hands to their foe and look at him pleadingly.

The periodicals announced that the Samaritan community in Israel had founded a school of its own and because the school was unable to meet its financial needs, it turned to *Agudath Israel* in England to ask for assistance. Naturally, the request was supported with historic memories presented in a pleasant form. Instead of hatred and war, the request made mention of "the brotherhood"…

And coarse laughter full of poison burst from some of Israel's periodicals – some of them religious) and others cultural. These have responded to the request of the dying with offensive remarks and curses and with the same ancient reply, which has yet to be shown to be appropriate at that time: "We cannot build together."

The question that ought to be raised is this: even if the blood of our brother "Ephraim" [the Samaritans] does not flow in the veins of this dying enemy of ours and even if all of his blood down to the last drop is only from "Cuthah, Ava, Hamath, and from Sepharvaim" [2 Kings 17:24], it would not be fitting for genial people [the Jews] to look on such an historical

tragedy with laughter or heedlessness, especially as the people of Israel find it miraculous that they themselves exist.